آیا می‌توان سخن از فقه مشروطه به میان آورد؟

فقه سیاسی مشروطه به مثابه گذار از سلطنت ملزومه

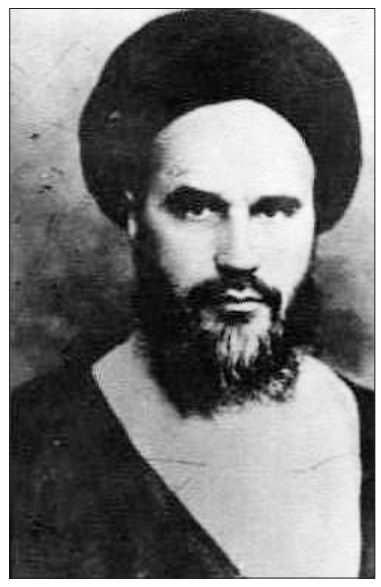
امام‌خمینی(ره)

عبدالله‌بهبهانی

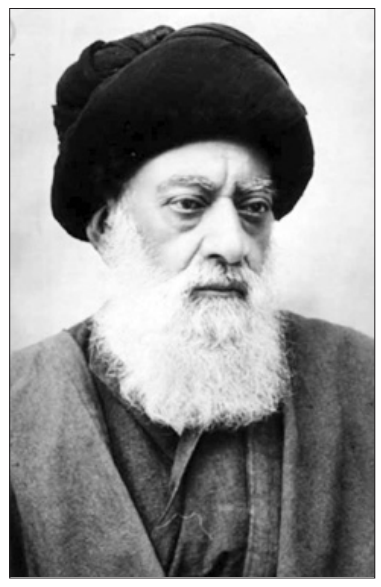
طباطبایی

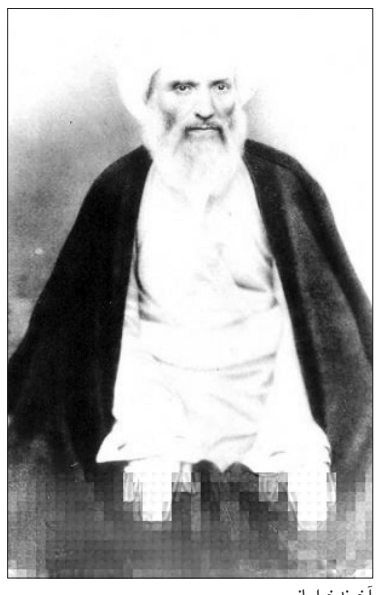
آخوندخراسانی

ابوالفضل شکوری*

فقه سیاسی شیعه ادوار مختلفی داشته است؛ یک دوره، دوره حضور معصومین(ع) است. دوره بعدی که مربوط به فقها می‌شود در عصر غیبت امام‌زمان(عج) است. در عصر غیبت فقه شیعه مراحل مختلفی را گذرانده است. اولین مرحله، مرحله تحریم مشارکت سیاسی بوده است یعنی در دوره خلفای عباسی فقهای شیعه مثل شیخ‌طوسی، شیخ مفید، شیخ کلینی و محدثین و فقها نظرشان بر تحریم مشارکت سیاسی بوده، یعنی هیچ‌گاه نمی‌خواستند با هیات حاکمه مشارکت کنند و در حضور سیاسی همراه و موید داشته باشند. آنها حاکمان را تحریم کرده بودند و حتی توصیه می‌کردند که مردم مسائل قضایی خودشان را هم پیش قضات و محاکم آنها نبرند. مردم هم مخفیانه به مراجع شیعه مراجعه می‌کردند. این دوره، دوره انزوای سیاسی شیعه است اما بعدتر مرحله‌ای پیش می‌آید که دوره مشارکت سیاسی فقها و علمای شیعه است. آنها در این دوره تلاش می‌کنند تا حضور سیاسی و مشارکت سیاسی در جامعه داشته باشند که این دوره با شهید اول، فقیهی با نام محمد ابن مکی، اهل دمشق و صاحب کتاب لمعه دمشقیه، شروع می‌شود.

اولین حکومت شیعی

بعد از این دوره در ایران نهضتی شیعی به راه می‌افتد، آن هم شیعه دوازده امامی. این نهضت با نام نهضت سربداران که بیشتر در خراسان و کرمان حضور داشتند معروف می‌شود که موفق می‌شوند حکومتی هم تاسیس کنند. امیر سربداری عملا پیاده‌کننده نظرات فقهی شهید اول بود. حتی افرادی را هم برای آوردن او از دمشق به خراسان فرستادند اما چون وی زندانی بود این اقدام امکان‌پذیر نشد. بعد هم او کشته و شهید شد. فقها در آن دوره به مشارکت سیاسی و حتی تاسیس حکومت توسط خود شیعه و تحت نظر خود فقها فتوا دادند.

کم‌کم این جنبش‌ها استمرار پیدا کرد و در دوران صفویه به اوج خودش رسید. گرچه تا پیش از صفویان، یک سلسله حکومتی به نام مشعشعیان وجود داشت که آنها هم شیعه بودند. مرکز حکومت آنها هویزه در خوزستان بود و به بخشی از عراق و به بخشی از ایران مثل لرستان و خوزستان حکومت می‌کردند. شخصی به نام سیدمحمد ابن فلاح‌موسوی از شاگردان فقیه بزرگی به نام شیخ احمد ابن فهد حلی، حکومتی را تحت عنوان مشعشیان تاسیس کرد که یک حکومت شیعی ۱۲ امامی بود ولی آنها از شاخه اهل غلو بودند؛ یعنی در معرفی شخصیت امیرالمومنین و ائمه(ع) مقداری غلو داشتند.

فقه سیاسی در عصر غیبت

ایده تشکیل حکومت به دست فقها تا دوران صفویه استمرار پیدا کرد و به نوعی در این دوره به اوج خود رسید. در این دوره بود که فقها به تاسیس حکومت پادشاهی و سلطنتی صفویه زیر نظر فقها فتوا دادند. شخصیت‌هایی چون محقق کرکی، شیخ بهایی، مجلسی اول و مجلسی دوم و از علما و فقهای شیعه فتوا دادند که در عصر غیبت می‌توان حکومت مستقل تاسیس کرد البته با نظارت فقها که اسم این نوع حکومت را سلطنت ملزومه می‌گویند. یعنی سلطنتی که با اذن و نظارت فقها همراه است. وقتی سلطنت صفویه تاسیس شد از نظر فقهی از سنخ سلطنت ملزومه بود. بنابراین درام دوره فقه سیاسی شیعه مبتنی‌بر نظریه سلطنت ملزومه بود. این نوع نظریه استمرار پیدا کرد تا اینکه به دوره قاجار هم رسید و آنها هم از این عنوان استفاده می‌کردند. اما در آن دوره سلطنت سلاطین، سلطنت مطلقه بود و مشروط و مقید نبود تا اینکه در عصر مشروطه جنبش مشروطیت آغاز شد. پایه‌های این جنبش از زمان ناصرالدین شاه آغاز شد تا در دوره مظفرالدین شاه به ثمر رسید. اولین قانون اساسی و اولین پارلمان با نظر فقها تاسیس شد. این فقه را با نام فقه سیاسی مشروطه می‌شناسیم.

فقه مشروطه عبور از سلطنت ملزومه

فقه سیاسی مشروطه نوعی تحول، گذر و عبور از فقه سلطنت ملزومه است. درواقع فقه مشروطه فقه تکامل‌یافته‌تری است، چون هم مجلس و پارلمان در آنجا هست و هم اینکه مشارکت مردم در حد انتخابات را همراه خود دارد. همچنین از نظر تئوری و نظری تضمین شده است. فقه مشروطه توسط فقیه بزرگ آیت‌الله آخوند خراسانی که آن زمان فقیه بزرگ شیعه بود و در نجف سکونت داشت تاسیس شد و توسط فقها و علمایی که هم‌عصر وی بودند مثل ملاعبدالله مازندرانی، تهرانی و شاگردان وی مثل رضا نائینی و شیخ اسمائیل محلاتی این نظریه سیاسی را از لحاظ نظری رشد دادند. از نظر عملی هم یک نظام سیاسی در ایران تاسیس شد که مبتنی‌بر نظرات این عده بود. در ایران هم شخصیت‌هایی مثل شیخ فضل‌الله نوری و سیدمحمد طباطبایی و سیدعبدالله بهبهانی که علمای درجه دوم شیعه بودند در این مسیر یاری رساندند. آنها گرچه در حد آخوند خراسانی نبودند اما مجتهد و صاحب اجتهاد بودند.

با مشارکت اینها فقه سیاسی مشروطه تاسیس شد که تحول بزرگی را در هم تاریخ سیاسی ایران و هم در تاریخ فقه سیاسی شیعه پدید آوردند و سلطنت را از حالت مطلقه درآوردند و آن را به مشروطه و مقیده تبدیل کردند، به این معنا که شاه می‌تواند سلطنت کند اما نباید حکومت کند. حکومت وظیفه هیات وزیران است، البته با نظارت قوه مقننه. از ویژگی‌های فقه مشروطه ولایت نظارتی فقها بر قوه مقننه بود. با پیشنهاد شیخ فضل‌الله نوری و تایید علما و فقهای دیگر مثل آخوند خراسانی، در متمم قانون اساسی مشروطه، اصلی گنجانده شد که پنج نفر از فقهای تراز اول به‌عنوان عضو در مجلس حضور داشته باشند و بر مصوبات مجلس نظارت داشته باشند. هیات نُظار که از پنج نفر تشکیل می‌شد، در واقع نقش فقهای شورای نگهبان فعلی را در نظام سیاسی مشروطه ایفا می‌کردند. بنابر این فقط در قوه مقننه نظارت داشتند تا تصویب قوانین را نظارت کنند تا برخلاف شرع قانونی تصویب نشود. پس در دوره مشروطه ما شاهد ولایت نظارتی فقها بر قوه مقننه هستیم که بارزترین جلوه اسلامیت آن بود و سلطنت مقیده و مشروطه پادشاه همچنان محفوظ بود.

مبانی فقه سیاسی امام خمینی(ره)

اما بعدها که مشروطه از نظر عملی شکست خورد و رضاخان و هم‌پیاله‌های او وارث نظام مشروطه شدند، فقها به این نتیجه رسیدند که ریشه‌یابی کنند که علل این شکست کجا بوده است. بنابر این رسیدند به نظریه و مساله‌ای که در قدیم و از آغاز عصر غیبت توسط شیخ کلینی، شیخ صدوق و... مطرح بوده است. این نظریه این بود که فقیه ولایت دارد و ولایت او هم عامه است البته بعضی آن را محدود به امور حسبه می‌دانستند و بعضی آن را مربوط به تمام امور، که به آن ولایت عامه می‌گفتند. با استناد به نظریه ولایت عامه فقیه که در کتاب‌های قدیمی‌تر موجود بود فقها و در رأس‌شان امام خمینی(ره) به این نتیجه رسیدند که توانایی محدود به نظارت بر تصویب قوانین نیست بلکه آنها در تاسیس نوع نظام سیاسی، بر امور اجرایی و بر امور قوه قضائیه و بر اجرای تمام این مسائل می‌توانند نظارت داشته باشند، چون فقیه ولایت عامه دارد. بنابر این نظریه ولایت عامه فقیه مطرح شد که بعدها نزد امام(ره) به ولایت مطلقه فقیه تغییر یافت. این نظریه منشأ و منبع عبور از فقه سیاسی مشروطه شد که ما آن را فقه سیاسی جمهوری می‌نامیم. نظریه ولایت فقیه باعث شد نظریه سلطنت ملزومه که از زمان صفویه وجود داشت و در زمان مشروطه کمرنگ شده بود ولی همچنان وجود داشت، کلا ملغی شود و سلطنت ملزومه از بین برود و تاسیس حکومت جمهوری برمبنای ولایت فقیه ارائه شد. بنابر این اگر بخواهیم مقایسه کنیم، فقه مشروطه، فقه ملزومه سلطنتی است یا سلطنت ملزومه است و فقه امام خمینی(ره) و دیگر فقهای معاصر، فقه جمهوری است و ولایت فقیه مبنای جمهوریت شده است، یعنی اسلامی بودن با جمهوریت در این فقه درآمیخته است. بنابراین در فقه سیاسی جدید فقها فقط وظیفه نظارت بر مصوبات مجلس را ندارند بلکه بر امور اجرا و قضا نظارت دارند و عزل و نصب رئیس قوه قضائیه به عهده اوست، همچنین تنفیذ رئیس‌جمهور منتخب نیز به عهده اوست. نظام سیاسی هم برمبنای آرای عمومی است که رئیس‌جمهور مستقیما توسط آرای مردمی انتخاب می‌شود و فقط حکم تنفیذ که نشانه به رسمیت شناختن آن است توسط فقیه واجد شرایط انجام می‌گیرد.

امام خمینی(ره) و فقه سیاسی مشروطه

در یکی از مصاحبه‌هایی که با امام خمینی(ره) در پاریس انجام شد از ایشان پرسیدند که شما چه نظام سیاسی را در ایران پیاده خواهید کرد و قانون اساسی‌تان چه خواهد بود؟ ایشان گفتند که ما قانون اساسی دوره مشروطه را بازنگری می‌کنیم و آنچه را با آن موافق هستیم حفظ می‌کنیم و آنچه را که مخالف آن هستیم تغییر می‌دهیم. ما می‌بینیم عملا هم همینطور شد. بخشی از پیش‌نویس قانون اساسی کنونی ایران برگرفته از قانون اساسی مشروطه است، اما آن بخش‌هایی که به سلطنت و مسائل آن می‌پرداخت حذف شد و اسلامیت آن بارزتر و روشن‌تر شد. در واقع قانون اساسی جمهوری اسلامی، نسخه اسلامی‌تر و فقهی‌تر شده قانون اساسی مشروطه است. امام(ره) معتقد بودند که نظام باید برمبنای جمهوری اسلامی باشد نه یک کلمه زیاد و نه یک کلمه کم.

*عضو هیات علمی دانشگاه تربیت مدرس

شیخ فضل‌الله نوری چه دیدگاهی درباره مشروطیت داشت؟

شیخ به مشروطه حداقلی باور داشت

شیخ فضل‌الله نوری

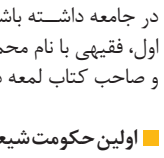
علی ابوالحسنی

فرهیختگان: مرحوم علی ابوالحسنی (منذر) در شناخت شیخ فضل‌الله نوری و مشروطه مشروعه گام‌هایی بلند برداشت و پرسش‌هایی بس مهم طرح کرد که تاریخ‌نگاران مشروطه را بس به کار خواهد آمد. او در اسفندماه ۱۳۹۰ اندکی پس از انجام این مصاحبه رخ در نقاب خاک کشید. با توجه به فرا رسیدن سالروز مشروطه، خلاصه‌ای از این گفت‌وگو که پیش از این در مجله فرهنگی تاریخی شاهد یاران چاپ و منتشر شد، به‌صورت یادداشت بازنشر داده می‌شود.

مرحوم شیخ فضل‌الله در جمادی‌الاول ۱۳۲۵ قمری تقریبا یک سال بعد از شروع مشروطه به تحصن شاه عبدالعظیم می‌رود و یک سال گذشته همه حوادث اتفاق افتاده‌اند و او در لوایحش تمام این آشوب‌ها و مسائل را شرح داده است. متاسفانه روس و انگلیس هم در مقدرات کشور ما بسیار مداخله می‌کردند و این آشوب‌ها و هرج و مرج‌ها در چشم آدمی که کمی دلسوز بود مقدمه بالفعل دخالت آنها در کشور می‌نمود. اینها نکاتی هستند که شیخ فضل‌الله و دیگران روی آن انگشت می‌گذارند و در انتقاد از مشروطه مطرح می‌کنند. با توجه به اوضاع و احوال آن روز ایران، اگر برای مشروطه آن هم نسخه غربی‌اش یعنی پارلمانتاریسم و قداست قائل نباشیم و تناسب نسخه‌های سیاسی درمان برای مزاج ایران و مصالح و منافع آن را در نظر بگیریم، واقعیت این است که ایران هیچ‌گونه آمادگی نداشت به قول آقایان یک‌شبه زیر و رو شود و یک نظام کهن چند هزار ساله را به نظام کاملا ضدخودش تبدیل کند. شیخ ما می‌گفت ما به مرحله گذار نیاز داریم که از دید او، عدالتخانه بود. به نظر من عدالتخانه، یعنی مشروطه حداقلی. مشروطه اگر به معنای نفی خودکامگی دولتمردان و قانونمند کردن سیستم اداره کشور باشد، شیخ همیشه با این موضوع موافق بود و هیچ‌وقت هم از این تفکر عدول نکرد. شما یک متن از شیخ بیاورید که فارغ از هو و جنجال و اتهام و شایعات، فی‌الواقع این مطلب از آن دربیاید در حالی که خلافش را فراوان داریم. شیخ آدم قانونمندی بود البته قانون اسلام و به آن شدیدا پایبند بود و به قول کسروی می‌خواست همین هم اجرا شود.

اگر مشروطه به معنای حداکثری و پارلمانتاریسم مطلق است، یعنی مجلس بر همه چیز حاکم شود و در مورد همه‌چیز نظر بدهد و کسی هم که عضوش باشد فقیه و صاحب ولایت نباشد و نظر یک ولی‌فقیه بالای کارشان و ناظر و نافذ کارشان نباشد، شیخ هیچ‌وقت قائل به چنین مجلسی نبود. اگر مقصود مشروطه حداقلی است یعنی تحدید استبداد به قانونمندی متناسب با مزاج و مذاق سیاسی و اجتماعی و فرهنگی ایران، شیخ همیشه قائل به آن بود و هیچ‌وقت هم از آن عدول نکرد.

سوال این است که آیا نگاه شیخ براساس آنچه اتفاق افتاد تطور و تحول پیدا کرد؟ یعنی در ابتدا که از مشروطه حمایت کرد دریافت دقیقی از مشروطه که داشت می‌آمد، نداشت و به مرور بر اثر سیر حوادث دیدگاه‌هایش متکامل شد یا تغییر و تطوری که در طول این مدت پیش آمد یک تاکتیک سیاسی بود؟ مرحوم شیخ در عصر مشروطه به لحاظ سیاسی و مواضعی که داشت در مجموع چهار مرحله را از سر گذراند. مرحله اول تمنای عدالتخانه بود. عدالتخانه چه بود؟ عدالتخانه یک مجلس محدود بود.

فصلنامه

سی‌وپنجمین شماره فصلنامه «حقوق اسلامی» منتشر شد

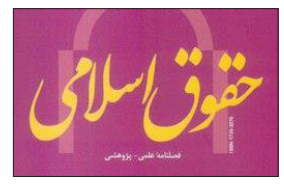

ایکنا: سی‌وپنجمین شماره فصلنامه علمی-پژوهشی «حقوق اسلامی» به صاحب‌امتیازی پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی، مدیرمسئولی علی‌اکبر رشاد و سردبیری عبدالحسین شیروی منتشر شد. این شماره فصلنامه علمی-پژوهشی «حقوق اسلامی» با مقالاتی همچون «تجزیه‌پذیری اقرار مقید در امور کیفری و مدنی» از احمد حاجی‌ده‌آبادی، «نقدی بر ضمانت قهری کفیل (مقرر در ماده ۷۴۰ق.م.)» از محمد صالحی مازندرانی و «نقد و بررسی تاریخ‌مندی احکام جزایی اسلام» از غلامرضا پیوندی منتشر شد.بنا بر این گزارش، «اثر تعذر حضور شاهد برای ادای گواهی» از مهدی حسن‌زاده، «بررسی و تحلیل قاعده دم سلطه‌پذیری مومن (با رویکردی به تحلیل اصطلاح سبیل)» از محمد ادیبی‌مهر و «نقش امارات قانونی در حقوق کیفری» از جلال‌الدین قیاسی و علی درودی دیگر مقالات این شماره فصلنامه حقوق اسلامی است.

کارگاه

کارگاه «روش تحقیق با رویکرد نهج‌البلاغه» برگزار می‌شود

شفقنا: کارگاه روش تحقیق با رویکرد نهج‌البلاغه با حضور احمد پاکتچی در بنیاد نهج‌البلاغه برگزار می‌شود. این کارگاه آموزشی روزهای شنبه و یکشنبه ۱۸ و ۱۹ مرداد، از ساعت ۱۶ تا ۲۰ برگزار می‌شود. علاقه‌مندان به شرکت در این کارگاه می‌توانند برای ثبت‌نام و کسب اطلاعات بیشتر در ارتباط با این کارگاه با شماره تلفن‌های ۰۹۳۰۲۲۱۴۸۰۱ و ۸۸۹۰۹۸۶۲ تماس حاصل کنند. گفتنی است در انتهای این کارگاه دوروزه گواهی حضور در کارگاه روش تحقیق با رویکرد به نهج‌البلاغه به شرکت‌کنندگان اعطا می‌شود.

فراخوان

اعلام فراخوان مقاله پژوهشنامه علوم انسانی اسلامی

شبستان: فراخوان مقاله پژوهشنامه علوم انسانی با موضوعاتی همچون آسیب‌شناسی علوم انسانی رایج براساس اصول و مبانی اندیشه اسلامی؛ طرح نظریه‌های نو در حوزه علوم انسانی اعلام شد. پژوهشنامه علوم انسانی اسلامی، متعلق به موسسه آموزش عالی علوم انسانی با صدور فراخوانی، از استادان و فرهیختگان اهل قلم در عرصه علوم انسانی اسلامی برای ارائه مقاله دعوت کرده است. این گزارش می‌افزاید: محورهای کلی مقالات به این شرح اعلام شده است: تبیین و ارتباط میان معارف اسلامی و علوم انسانی، تبیین ماهیت علوم انسانی اسلامی، تحلیل، نقد و بررسی اندیشه‌های مطرح در علوم انسانی اسلامی و بررسی تطبیقی علوم انسانی رایج با علوم انسانی مطلوب براساس اصول و آموزه‌های اسلامی. همچنین تبیین ظرفیت‌ها و محدودیت‌های علوم انسانی اسلامی، آسیب‌شناسی علوم انسانی رایج براساس اصول و مبانی اندیشه اسلامی، طرح نظریه‌های نو در حوزه علوم انسانی، ارائه راهکار و الگوی تولید علوم انسانی اسلامی و پاسخگویی به شبهات در زمینه علوم انسانی اسلامی از دیگر محورهای فرخوان این مقاله ذکر شده است. بنابر گزارش روابط عمومی پایگاه علم‌دینی، آخرین مهلت دریافت چکیده مقالات ۱۵ مرداد ۹۳، تاریخ اعلام نتایج داوری چکیده مقالات ۱۶ مرداد ۹۳، آخرین مهلت دریافت اصل مقالات ۱۶ مهر ۹۳ و تاریخ اعلام نتایج داوری اصل مقالات نیز ۱۶ آبان ۹۳ است. شایان ذکر است، علاقه‌مندان برای کسب اطلاعات بیشتر می‌توانند با دفتر نشریه با شماره ۳۲۱۳۳۲۴۱-۰۲۵ تماس بگیرند.

تورق

کتاب «فارابی و فلسفه هنر دینی» منتشر شد

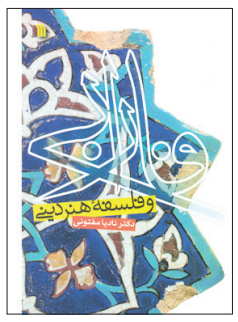

مهر: چاپ نخست کتاب «فارابی و فلسفه هنر دینی» نوشته نادیا مفتونی از سوی انتشارات سروش منتشر و روانه بازار نشر کشور شد. نویسنده در این کتاب نگاهی نو و جامع به آثار فارابی دارد و با اشاره به دیدگاه مشهور فارابی در بحث «مدینه فاضله» یادآور می‌شود که او هنرمندان را در کنار خطیبان و سخنوران دینی در مرتبه دوم مدینه فاضله گنجانده است، به‌طوری که این دو گروه، نقش دو بال یا دو بازوی حکومت فاضله را ایفا می‌کنند و آنگاه با پرداختن به دیگر آراء او در آثار مختلف با تفسیرهای متناسب فلسفه هنری فارابی را ترسیم و تدوین می‌کند.

فارابی و فلسفه هنر دینی در هفت نگاره تنظیم شده است. چاپ نخست کتاب «فارابی و فلسفه هنر دینی» در ۲۹۴ صفحه و با قیمت ۱۳۵۰۰۰ ریال از سوی انتشارات سروش روانه بازار نشر شده است.

مدرسه

مدرسه تابستانی «فلسفه تحلیلی دین»

ایبنا: پژوهشکده فلسفه تحلیلی پژوهشگاه دانش‌های بنیادی (IPM) در نظر دارد سومین دوره مدرسه تابستانی خود را از ۲۲ تا ۲۴ شهریورماه برگزار کند. در این مدرسه استادان و فارغ‌التحصیلان این پژوهشکده به همراه دیگر پژوهشگران همکار، مباحثی را درباره «فلسفه تحلیلی دین» تدریس خواهند کرد.

در این مدرسه تابستانی، حمید وحید «معرفت‌شناسی باورهای دینی»، امید کریمزاده «معرفت‌شناسی اختلاف در باورهای دینی»، محمود مروارید «مساله شر و خداباوری شکاکانه»، محمدعلی مبینی «مساله شر در قرآن»، امیر صائمی «اخلاق توماسی»، محمود مروارید «برهان‌های صدیقین»، امیر صائمی «اخلاق و خداوند»، صالح زارعپور «مساله علم پیشین الهی»، سیدعلی طالقانی «معاد و مساله اینهمانی شخصی» و ابراهیم آزادگان «برهان پلانتینگا علیه طبیعت‌گرایی» را تدریس خواهند کرد.

با توجه به محدودیت فضای برگزاری مدرسه، شرکت‌کنندگان نهایی بر مبنای سوابق تحصیلی و پژوهشی انتخاب می‌شوند. برای افرادی که موفق به شرکت در کلاس آزاد «فلسفه دین» نشده‌اند اولویت در نظر گرفته خواهد شد.

علاقه‌مندان می‌توانند حداکثر تا ۲۰ مردادماه اطلاعات خود را برای پیش‌ثبت‌نام، به نشانی الکترونیکی دبیرخانه مدرسه تابستانی (phil@ipm.ir) ارسال کنند و برای کسب اطلاعات بیشتر با شماره ۲۲۸۰۳۶۶۹ تماس بگیرند.

نشست

نشست «اسطوره‌شناسی نزد بارت»

ایلنا: رولان بارت از نظریه‌پردازان و روشنفکران نیمه دوم قرن بیستم نظرات قابل توجه و بدیعی در مورد اسطوره و اسطوره‌شناسی دارد. بارت به‌عنوان یک نشانه‌شناس نگرش ویژه‌ای در این رابطه ارائه می‌دهد. هدف بارت از مطالعه اسطوره‌شناسی مطالعه نشانه است.

از نظر وی اسطوره یک نشانه است و از همین روی موضوع مطالعات نشانه‌شناسی قرار می‌گیرد. بنابراین بارت نه‌فقط با رویکردی نشانه‌شناختی به مطالعه اسطوره می‌پردازد، بلکه تعریفی خاص و نشانه‌شناختی از آن نیز ارائه می‌دهد.

همچنین اسطوره در این دیدگاه کارکرد مخصوصی به خود می‌گیرد که آن را بیش از پیش از اغلب رویکردهایی که به اسطوره می‌پردازند متمایز می‌کند. در این دیدگاه اسطوره یک گفتار است و لایه دوم یک فرآیند دلالت‌پردازانه محسوب می‌شود که از زبان ـ موضوع شروع می‌شود و به فرازبان می‌رسد.

تازگی مبحث بارت که موجب شد وی را یکی از نظریه‌پردازان مطالعات اسطوره‌ای در دوره معاصر به حساب بیاورند در همین نظام دو لایه ارتباطاتی است.

در این نظریه اسطوره می‌کوشد تا امور تاریخی را طبیعی و امور موقت را جاودانه و امور سودجویانه را معصومانه جلوه دهد. بارت با رویکرد نشانه‌شناسی فرهنگی کوشیده است تا از کارکرد سودجویانه برخی از اقشار و برخی از شرکت‌ها برای بهره‌برداری از اسطوره جهت رسیدن به سود کلان‌تر و تشویق به مصرف بیشتر پرده بردارد. وی مجموعه مقالات خود را با عنوان اسطوره‌شناسی‌ها در سال ۱۹۵۷ به چاپ رساند.

کتابی که بارها تجدید چاپ شد و هنوز هم از مهم‌ترین مراجع این مطالعات محسوب می‌شود. این جلسه قصد دارد مطالعات اسطوره‌ای بارت را با مثال‌های هنری و رسانه‌ای تشریح کند. به همت خانه هنرمندان ایران نشست اسطوره‌شناسی نزد بارت با سخنرانی بهمن نامور مطلق شنبه ۱۸ مردادماه از ساعت ۱۸ برگزار می‌شود.

نمایشگاه

ویژه‌نامه «علوم انسانی و سیاستگذاری فرهنگی اجتماعی» منتشر شد

فارس: بیست و هشتمین شماره دوماهنامه جشنواره بین‌المللی فارابی با عنوان «علوم انسانی و سیاستگذاری فرهنگی و اجتماعی» منتشر شد. این ویژه‌نامه در ادامه مباحث دوماهنامه جشنواره بین‌المللی فارابی تهیه و منتشر شده است و در آن ۱۱ یادداشت و گزارش علمی، دو گفت‌وگو، دو ترجمه و سه معرفی و نقد کتاب وجود دارد.

کیومرث اشتریان، عضو هیات‌علمی دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه تهران و دکتر حسن بنیانیان، عضو شورای عالی انقلاب فرهنگی، مصاحبه‌شوندگان این شماره دوماهنامه فارابی با موضوع سیاستگذاری فرهنگی هستند.

علاوه‌بر پژوهشگران، در این شماره دکتر معصومه قاراخانی، عضو هیات‌علمی پژوهشکده مطالعات فرهنگی و اجتماعی نیز درباره دشواری‌های پژوهش سیاست اجتماعی یادداشتی نگاشته است. علاقه‌مندان می‌توانند این دوماهنامه را از دبیرخانه دائمی جشنواره بین‌المللی فارابی مستقر در پژوهشکده مطالعات فرهنگی و اجتماعی واقع در خیابان پاسداران، خیابان شهید مومن‌نژاد (گلستان اول)، شماره ۱۲۴ تهیه کنند.